

OBSAH

Úvodní poznámka ke druhému vydání	7
1. TEORETICKÁ A METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA	11
1.1 Přístup k výkladu a řešení klíčových problémů pojetí a poznávání osobnosti v psychologii	11
1.2 Ke vztahu struktury a dynamiky osobnosti	14
1.3 Ke vztahu situačních a dispozičních proměnných v utváření a projevech osobnosti	17
1.4 K nomotetickému a idiografickému přístupu k poznávání osobnosti	18
1.5 K možnostem a cestám pronikání do osobnosti	19
2. VLASTNOSTI OSOBNOSTI	23
2.1 Povahové vlastnosti (temperament)	25
2.1.1 Klasické vymezení temperamentových typů	27
2.1.2 Biotypologické vymezení povahových vlastností	30
2.1.2.1 Fyziognomika	31
2.1.2.2 Frenologie	33
2.1.2.3 Kretschmerova konstituční typologie	35
2.1.2.4 Sheldonova konstituční typologie	36
2.1.3 Psychofyziologické koncepte temperamentu	38
2.1.4 Povahové vlastnosti z hlediska typologie osobnosti	42
2.1.4.1 Typy osobnosti v systému Jungovy analytické psychologie	42
2.1.4.2 Eysenckovo psychometricky založené pojetí temperamentu	44
2.1.4.3 Guilfordova matice primárních temperamentových faktorů	47
2.1.4.4 Keirsejovo vymezení čtyř typů temperamentu	50
2.1.5 Temperament v pojetí Heymanse a Wiersmy	53
2.1.6 Teorie vrozených temperamentových bloků osobnosti	57
2.1.7 Pojetí bazální struktury psychické autoregulace	58
2.2 Motivační vlastnosti osobnosti	71
2.2.1 Východiska	71
2.2.2 Problematika postojů a sklonů	74
2.2.2.1 Vymezení struktury postojů a sklonů	75
2.2.2.2 Životní postoje globální povahy	81
2.2.2.3 Morrisovo pojetí „základní životní cesty“	83

2.2.3	Hodnotové orientace	85
2.2.3.1	Franklovo vymezení základních životních hodnot	85
2.2.3.2	Sprangerova typologie hodnotových orientací	87
2.2.3.3	K systému interpersonálních hodnot osobnosti	88
2.2.4	Vymezování motivační struktury systémem potřeb	91
2.2.4.1	Murrayovo členění potřeb jako motivačních sil	92
2.2.4.2	Cattellův přístup k motivačnímu systému osobnosti	96
2.2.4.3	Potřeby v Rotterově systému sociálního učení	98
2.2.4.4	Pojetí potřeb v motivační teorii Maslowa	102
2.2.5	Struktura motivačních vlastností osobnosti	107
2.2.5.1	K vymezování struktury motivačních vlastností osobnosti	107
2.2.5.2	Pojetí základních a sekundárních potřeb a jejich role v systému motivačních vlastností osobnosti	108
2.2.5.3	Vztah potřeb a zájmů v motivačním systému osobnosti	115
2.2.6	Vymezení pojmu „charakter osobnosti“	117
2.2.6.1	Rubinštejnovo vymezení pojmu „charakter osobnosti“	117
2.2.6.2	Charakter jako individuálně upevňená zaměřenost osobnosti	119
2.2.6.3	Termín „charakter“ v německé klasické psychologii	120
2.2.6.4	Struktura motivačních vlastností („charakteru“) osobnosti	124
2.3	Schopnosti jako vlastností osobnosti	126
2.3.1	Obecná charakteristika schopností	126
2.3.1.1	Schopnosti a vlohy	127
2.3.1.2	Speciální schopnosti, nadání a talent	130
2.3.1.3	Schopnosti a dovednosti	133
2.3.2	Přístupy ke schopnostem jako vlastnostem osobnosti	134
2.3.2.1	Obecná východiska	134
2.3.2.2	Vymezování inteligence jako nejobecnější schopnosti osobnosti	137
2.3.2.3	Netradiční vymezování intelektových předpokladů	143
2.3.2.4	Vrozené a osvojené v intelektových schopnostech	148
2.3.3	Struktura schopnostních vlastností osobnosti	151
2.3.4	Schopnosti a výkonnost osobnosti	154
2.3.4.1	Systémový přístup ke vztahu „osobnost – schopnosti – výkonnost“	154
2.3.4.2	Empirické přístupy k posuzování schopností	158
3.	OSOBNOST V NÁROČNÝCH ŽIVOTNÍCH KONTEXTECH	167
3.1	Životní nároky a rozvoj osobnosti	167
3.2	Pojetí psychických zátěží	170
3.2.1	Vymezení pojmu „psychická zátěž“	172
3.2.1.1	Běžné nároky na psychiku (běžná psychická zátěž)	173
3.2.1.2	Optimální psychická zátěž	174
3.2.1.3	Pesimální psychická zátěž	175
3.2.1.4	Hraniční psychická zátěž	175
3.2.1.5	Extrémní psychická zátěž	176

3.2.1.6 <i>Dodatky</i>	176
3.3 Dynamika psychických funkcí v zátěžových situacích	177
3.3.1 Mobilizace psychiky	178
3.3.1.1 <i>Linie nespécifických změn</i>	178
3.3.1.2 <i>Aktivní řešení zátěže</i>	180
3.3.1.3 <i>Průběh třetí fáze</i>	181
3.3.2 <i>Specifické změny v psychice</i>	182
3.3.3 <i>Indikace dynamických změn v psychice</i>	185
3.4 Dilema: rozvoj, či desintegrace osobnosti	193
3.4.1 <i>Nároky na činnost a výkonnost</i> <i>(Problematika nepřiměřených úkolů a požadavků)</i>	195
3.4.2 <i>Nároky na řešení problémových situací</i> <i>(Problematika adaptace, adjustace a kreativity)</i>	201
3.4.3 <i>Nároky na zdolávání překážek (bariér)</i>	206
3.4.4 <i>Konfliktové situace a jejich řešení</i>	217
3.4.5 <i>Stresové situace</i>	223
3.5 Závěrečná poznámka	227
4. POZNÁVÁNÍ OSOBNOSTI	229
4.1 Podmínky a předpoklady poznávání osobnosti	229
4.1.1 <i>Co studovat?</i>	230
4.1.2 <i>Kde vlastnosti osobnosti studovat?</i>	231
4.1.3 <i>Jakými nástroji a metodami proniknout do osobnosti?</i>	237
4.2 Možnosti komplexního pronikání do osobnosti s využitím počítačové podpory	243
4.2.1 <i>Východiska</i>	243
4.2.2 <i>Principy počítačové podpory</i>	245
4.2.2.1 <i>Ukládání a vyhodnocování dat</i>	246
4.2.2.2 <i>Stavebnicové uspořádání systému</i>	248
4.2.2.3 <i>Otevřenost systému</i>	249
4.2.3 <i>Aplikace</i>	250
4.2.3.1 <i>Počítač při pronikání do sebepečetí („PASKO“)</i> <i>a do dynamiky psychických funkcí („PSYCHOLAB“)</i>	252
4.2.3.2 <i>Systém počítačové podpory programu DIAROS</i>	255
4.2.3.3 <i>Idea sjednocování</i>	265
LITERATURA	266